

PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA KANDYDATÓW NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH BESKIDZKICH LUB SUDECKICH KLASY III

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalny wymiar zajęć
1	Geografia turystyczna gór Polski, Europy i świata	Przegląd masywów i pasm górskich wszystkich kontynentów ze szczególnym uwzględnieniem gór Europy. Podział geograficzny, morfologiczny i turystyczny gór Polski. Charakterystyka środowiska geograficznego oraz topografia najważniejszych grup górskich. Klimat i wody. Główne szlaki turystyczne.	5 godzin
2	Organizacja turystyki górskiej w Polsce	Podstawowe pojęcia z zakresu turystyki i krajoznawstwa. Wartości społeczne, zdrowotne, wychowawcze i gospodarcze turystyki górskiej. Historia i organizacja przewodnictwa górskiego. Organizacja turystyki górskiej, alpinizmu i ratownictwa górskiego.	5 godzin
3	Ochrona obszarów górskich i ich środowiska	Górskie parki narodowe, parki krajobrazowe i wybrane rezerваты przyrody - funkcje, znaczenie, zagrożenia. Wrażliwość ekosystemów górskich na zagrożenia i sposoby przeciwdziałania. Szczegółowa charakterystyka środowiska geograficznego. Znajomość podstawowych, charakterystycznych dla terenów górskich gatunków chronionych i ich siedlisk. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, bezpieczeństwo przeciwpożarowe w lasach. Obszary szczególnie zagrożone masowym ruchem turystycznym.	5 godzin
4	Topografia obszaru uprawnień	Szczegółowa topografia obszaru uprawnień, układ grzbietów górskich i dolin rzecznych, przebieg działów wodnych. Budowa geologiczna.	10 godzin
5	Zasady letniej i zimowej turystyki górskiej	Sprzęt i ekwipunek turystyczny. Wyposażenie przewodnika w górach. Zasady znakowania szlaków turystycznych. Metodyka prowadzenia wycieczek w terenie górskim z uwzględnieniem specyfiki grupy oraz warunków terenowych i pogodowych. Orientacja w terenie. Posługiwanie się mapą i kompasem. Zasady poruszania się w górach. Określanie trudności technicznej szlaku.	10 godzin
6	Bezpieczeństwo w górach	Klimat górski i przewidywanie pogody. Rodzaje zagrożeń występujących w górach. Prowadzenie grupy w warunkach ekstremalnych (mgła, burza, noc, oblodzenie, zabłądzenie itp.). Stan zdrowia turysty. Przygotowanie kondycyjne, przeciwwskazania do uprawiania turystyki górskiej. Zagrożenie lawinowe i postępowanie w sytuacji zejścia lawiny. GOPR/TOPR i zasady jego wzywania. Obszary o szczególnym, sezonowym lub stałym, podwyższonym ryzyku. Szlaki sezonowo niedostępne.	10 godzin
7	Komunikacja i zagospodarowanie turystyczne	Zagospodarowanie turystyczne (poza terenami zabudowanymi), w szczególności schroniska turystyczne i urządzenia związane z bezpieczeństwem turystów (np. wiaty i schrony). Sieć szlaków turystycznych.	5 godzin
8	Metodyka i etyka przewodnictwa	Kultura osobista i etyka przewodnika. Prowadzenie grup wycieczkowych w terenie z uwzględnieniem specyfiki grupy oraz warunków terenowych i pogodowych. Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych. Prowadzenie w terenie wycieczek osób niepełnosprawnych i grup specjalnych. Problematyka wycieczek szkolnych, oddziaływanie wychowawcze na dzieci i młodzież.	10 godzin
9	Wybrane zagadnienia z psychologii	Psychologia i socjologia grupy wycieczkowej. Przewodnik jako kierownik zespołu. Opis pożądanej sylwetki przewodnika. Zasady	5 godzin

	i socjologii	kierowania zespołami ludzkimi. Psychologia młodzieży. Znużenie psychiczne i fizyczne. Rozwiązywanie konfliktów w grupie. Kształtowanie postaw proekologicznych u organizatorów i uczestników ruchu turystycznego.	
10	Podstawowe przepisy prawne w turystyce	Ustawa o usługach turystycznych, rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień przewodnika górskiego oraz inne przepisy. Stosunek prawny przewodnik górski – uczestnik wycieczki. Odpowiedzialność prawna przewodnika górskiego: karna, cywilna i służbowa. Ubezpieczenia turystyczne.	5 godzin
11	Szkolenie praktyczne z pierwszej pomocy	Zasady postępowania z poszkodowanym, resuscytacja, tamowanie krwotoków, zasłabnięcie, wstrząs, unieruchamianie złamań. Rozpoznawanie zagrożeń. Wyposażenie apteczki. Zasady opieki nad grupą w trakcie akcji ratunkowej. Zagrożenia w trakcie udzielania pierwszej pomocy w górach i sposoby ich niwelowania. Aklimatyzacja, choroba górską - jej objawy, zapobieganie i leczenie. Improwizowany sprzęt transportowy i transport poszkodowanego.	10 godzin
12	Szkolenie praktyczne w terenie	Polega m.in. na samodzielnym przeprowadzeniu przez uczestników szkolenia wybranych odcinków tras pod kierunkiem instruktora.	40 dni
	OGÓLEM	Co najmniej: - 140 godzin zajęć teoretycznych, - 10 godzin szkolenia praktycznego z pierwszej pomocy, - 40 dni szkolenia praktycznego w terenie.	

**PROGRAM PODSTAWOWEGO SZKOLENIA SPECJALISTYCZNEGO DLA KANDYDATÓW
NA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH TATRZAŃSKICH KLASY III**

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalny wymiar zajęć
1	Geografia turystyczna gór Polski, Europy i świata	Przegląd masywów i pasm górskich wszystkich kontynentów ze szczególnym uwzględnieniem gór Europy. Podział geograficzny, morfologiczny i turystyczny gór Polski. Charakterystyka środowiska geograficznego oraz topografia najważniejszych grup górskich. Klimat i wody. Główne szlaki turystyczne.	5 godzin
2	Organizacja turystyki górskiej w Polsce	Podstawowe pojęcia z zakresu turystyki i krajoznawstwa. Wartości społeczne, zdrowotne, wychowawcze i gospodarcze turystyki górskiej. Historia i organizacja przewodnictwa górskiego. Organizacja turystyki górskiej, alpinizmu i ratownictwa górskiego.	5 godzin
3	Topografia Tatr i zagospodarowanie turystyczne	Położenie, podział i granice Tatr. Główna grań Tatr i doliny walne, szczegółowa topografia Tatr - poszczególne doliny wraz z otoczeniem. Obszary o szczególnym, sezonowym lub stałym, podwyższonym ryzyku. Szlaki sezonowo niedostępne. Panoramy z ważniejszych szczytów, przełęczy i innych miejsc widokowych, szlaki turystyczne, główne węzły turystyczne. Zagospodarowanie: schroniska, kolejki, obiekty sakralne, leśniczówki oraz inne.	10 godzin
4	Topografia Podtatrza i Pienin oraz zagospodarowanie turystyczne	Topografia Podhala, Spisza, Liptowa, Orawy i Pienin oraz ich zagospodarowanie turystyczne, góry otaczające Podtatrze.	10 godzin
5	Środowisko przyrodnicze Tatr, Podtatrza i Pienin i jego ochrona	Charakterystyka środowiska przyrodniczego, parki narodowe, krajobrazowe oraz rezerваты przyrody – funkcje, znaczenie, zagrożenia. Znajomość podstawowych, charakterystycznych dla terenów górskich gatunków chronionych i ich siedlisk. Zasady ruchu turystycznego na obszarach chronionych, presje antropogeniczne, bezpieczeństwo przeciwpożarowe w lasach. Obszary szczególnie zagrożone masowym ruchem turystycznym.	10 godzin
6	Bezpieczeństwo wycieczki i turysty w trudnym terenie górskim. Podstawy taternictwa letniego i zimowego	Niebezpieczeństwa obiektywne związane z terenem i pogodą, stopnie i ocena zagrożenia lawinowego, choroba górską. Niebezpieczeństwa subiektywne związane ze stanem psychofizycznym człowieka oraz jego postępowaniem. Wyposażenie wspinacza, sprzęt wspinaczkowy i asekuracyjny. Technika wspinaczki skalnej, stanowiska i posługiwanie się liną, zakładanie poręczówek, ubezpieczanie turysty, zjazd na linie, technika podchodzenia na linie, prowadzenie na krótkiej linie. Wyposażenie do wspinaczki zimowej, technika wspinania w śniegu, asekuracja w śniegu i w lodzie, narzędzia lodowe i ich zastosowanie, wspinaczka w zimie. Skale trudności wspinaczkowych. Zasady znakowania szlaków turystycznych. Orientacja w terenie. Posługiwanie się mapą i kompasem. Określanie trudności technicznej szlaku.	10 godzin
7	Metodyka przewodnictwa i etyka zawodowa	Dydaktyka przekazu przewodnickiego. Zaplanowanie i przeprowadzenie wycieczki. Sposoby nawiązywania kontaktu z grupą. Problematyka wycieczek szkolnych, osób dorosłych i grup specjalnych. Metodyka prowadzenia wycieczek w terenie górskim z uwzględnieniem specyfiki grupy oraz warunków terenowych i pogodowych. Metodyka prowadzenia wycieczki na szlaku turystycznym trudnym i łatwym, w obiektach muzealnych. Prowadzenie grupy w warunkach	10 godzin

		ekstremalnych (mgła, burza, noc, oblodzenie, zabłądzenie itp.). Kultura osobista, etyka przewodnicka, cechy psychofizyczne i walory przewodnika.	
8	Wybrane zagadnienia z psychologii i socjologii	Psychologia i socjologia grupy wycieczkowej. Przewodnik jako kierownik zespołu. Opis pożądanej sylwetki przewodnika. Zasady kierowania zespołami ludzkimi. Psychologia młodzieży. Znużenie psychiczne i fizyczne. Rozwiązywanie konfliktów w grupie. Kształtowanie postaw proekologicznych u organizatorów i uczestników ruchu turystycznego.	5 godzin
9	Podstawowe przepisy prawne w turystyce	Ustawa o usługach turystycznych, rozporządzenie w sprawie nadawania uprawnień przewodnika górskiego oraz inne przepisy. Stosunek prawny przewodnik górski – uczestnik wycieczki. Odpowiedzialność prawna przewodnika górskiego: karna, cywilna i służbowa. Ubezpieczenia turystyczne.	5 godzin
10	Szkolenie praktyczne z pierwszej pomocy, podstawy ratownictwa i autoratownictwa	Pierwsza pomoc w różnych wypadkach i w przypadku zagrożenia życia, rozpoznawanie stanów zagrażających życiu, zabiegi reanimacyjne. Rodzaje urazów, zabezpieczenie, wykonywanie opatrunków, ułożenie rannego. Postępowanie w przypadkach oparzeń, odmrożeń, porażenia piorunem. Apteczka przewodnicka, górskie organizacje ratownicze i sposoby łączności z nimi. Autoratownictwo w różnych praktycznych przypadkach.	10 godzin
11	Szkolenie praktyczne w terenie	Polega m.in. na samodzielnym przeprowadzeniu przez uczestników szkolenia wybranych odcinków tras pod kierunkiem instruktora	60 dni
	OGÓLEM	Co najmniej: – 140 godzin zajęć teoretycznych, – 10 godzin szkolenia praktycznego z pierwszej pomocy, – 60 dni szkolenia praktycznego w terenie.	

Uwaga:

Program szkolenia przewodników turystycznych górskich tatrzańskich klasy III w warunkach zimowych obejmuje szlaki turystyczne na terenie uprawnień, z wyjątkiem następujących odcinków szlaków:

1. Liliowe – Świnica;
2. Orla Peré wraz ze wszystkimi szlakami dojściowymi od schronisk, z wyjątkiem ich następujących odcinków (dopuszczalnych):
  - Murowaniec – Czarny Staw Gąsienicowy (fragment niebieskiego szlaku na Zawrat),
  - Murowaniec – Czerwony Staw (fragment żółtego szlaku na Krzyżne),
  - Schronisko w Dolinie Pięciu Stawów – do zakończenia ramienia Kołowej Czuby (fragment niebieskiego szlaku na Zawrat);
3. Zielony Staw – Świnicka Przełęcz;
4. Czarny Staw Gąsienicowy – Karb – Kościelec;
5. Zielony Staw – Karb – Kościelec;
6. Morskie Oko – Dolina Pięciu Stawów;
7. Morskie Oko – Wrota Chałubińskiego;
8. Czarny Staw – Rysy;
9. Czarny Staw – Przełęcz pod Chłopkiem.

PROGRAMY UZUPEŁNIAJĄCYCH SZKOLEŃ DLA PRZEWODNIKÓW GÓRSKICH KLASY III ALBO II

I. Program uzupełniającego szkolenia dla przewodników górskich beskidzkich lub sudeckich ubiegających się o uzyskanie uprawnień przewodnika górskiego klasy II albo I

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalny wymiar zajęć
1	Geografia i geologia	Szczegółowe wiadomości z geografii regionu. Topografia: układ grzbietów górskich, dolin rzecznych, punkty widokowe i panoramiczne. Wybrane zagadnienia z geologii i morfologii. Szczegółowa charakterystyka środowiska przyrodniczego; parki narodowe, krajobrazowe, rezerваты, pomniki przyrody. Zagrożenia środowiska przyrodniczego dla bezpieczeństwa turysty. Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego płynące z turystyki.	5 godzin
2	Zagospodarowanie turystyczne, komunikacja, szlaki turystyczne	Szczegółowe wiadomości o przebiegu szlaków turystycznych na obszarze uprawnień, baza noclegowa (schroniska, stacje turystyczne i inne obiekty); koleje linowe, wyciągi narciarskie, szlaki komunikacyjne, linie kolejowe, dojazdy do ważniejszych obiektów; parkingi, w tym leśne; turystyczne przejścia graniczne. Zasady poruszania się w strefie nadgranicznej.	5 godzin
3	Metodyka i technika prowadzenia wycieczek w warunkach zimowych	Zasady poruszania się w terenie skalnym, śnieżnym, lodowym (sprzęt, zasady asekuracji). Meteorologia: czynniki pogodotwórcze, rodzaje chmur, fronty atmosferyczne, przewidywanie pogody na podstawie obserwacji zjawisk atmosferycznych; wpływ warunków atmosferycznych na zagrożenie zdrowia i życia uczestników wycieczek górskich (mgła, śnieg, wiatr, temperatura, burza, oblodzenie, lawiny). Etyka przewodnicka.	10 godzin
4	Bezpieczeństwo w górach	Kontynuacja szkolenia, w tym studia przypadku unikania zagrożeń i radzenia sobie w sytuacjach awaryjnych. Niebezpieczeństwa dla wycieczki ze strony przyrody ożywionej i nieożywionej. Podstawy alpinizmu i ratownictwa górskiego (w przypadku szkolenia na klasę I).	10 godzin
5	Szkolenie z pierwszej pomocy	Kontynuacja szkolenia, w tym: wypadki – pierwsza pomoc, reanimacja, unieruchamianie kończyn, transport rannego, improwizowane środki transportu; lawinoznawstwo, ekwipunek przewodnika (ubiór, apteczka, plecak, płachta biwakowa).	8 godzin
6	Szkolenie praktyczne w terenie	Szkolenie polega m.in. na samodzielnym przeprowadzeniu przez uczestników szkolenia wybranych odcinków tras pod kierunkiem instruktora. W przypadku szkolenia na przewodników klasy I, większa część szkolenia powinna odbywać się w warunkach zimowych.	20 dni
	OGÓLEM	Co najmniej: – 76 godz. zajęć teoretycznych, – 8 godz. szkolenia praktycznego z pierwszej pomocy, – 20 dni szkolenia praktycznego w terenie.	

II. Program uzupełniającego szkolenia dla przewodników górskich tatrzańskich ubiegających się o uzyskanie uprawnień przewodnika górskiego klasy II

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalny wymiar zajęć
1	Topografia Tatr	Szczegółowa topografia Tatr ze szczególnym uwzględnieniem rejonów taternickich oraz szczytów i przełęczy, na które mogą prowadzić turystów przewodnicy klasy II.	4 godzin
2	Turystyka wysokogórska letnia i zimowa	Zasady prowadzenia turystów w terenie wysokogórskim, asekuracja na krótkiej linii. Zasady turystyki zimowej. Zimowe niebezpieczeństwa gór, lawinoznawstwo. Metodyka prowadzenia wycieczek pieszych oraz wycieczek narciarskich w warunkach zimowych.	4 godzin
3	Taternictwo letnie i zimowe	Technika wspinaczki skalnej, miksowej i lodowej.	8 godzin
4	Szkolenie lawinowe	Zasady poruszania w terenie zagrożonym lawinami, testy śniegowe, zasady postępowania po wypadku lawinowym.	8 godzin
5	Metodyka przewodnictwa i etyka zawodowa	Zaplanowanie i przeprowadzenie wycieczki. Metodyka prowadzenia wycieczki poza szlakami turystycznymi oraz na drogach taternickich. Etyka przewodnicka.	5 godzin
6	Przyroda Tatr	Rozszerzone wiadomości dotyczące obszarów udostępnionych do działalności taternickiej i przewodnickiej. Współpraca ze służbami parku narodowego w zakresie ochrony przyrody. Niebezpieczeństwa dla wycieczki ze strony przyrody ożywionej i nieożywionej.	3 godzin
7	Szkolenie praktyczne z pierwszej pomocy i ratownictwa	Kontynuacja szkolenia w rozszerzonym zakresie.	8 godzin
8	Szkolenie praktyczne w terenie	W tym co najmniej: – prowadzenie na trasach wysokogórskich poza znakowanymi szlakami w warunkach letnich (10 dni), – prowadzenie na trasach wysokogórskich poza znakowanymi szlakami w warunkach zimowych (8 dni), – prowadzenie na drogach wspinaczkowych do III stopnia trudności w warunkach letnich (8 dni), – prowadzenie na drogach wspinaczkowych do II stopnia trudności w warunkach zimowych (5 dni).	40 dni
	OGÓLEM	Co najmniej: – 69 godz. zajęć teoretycznych, – 8 godz. szkolenia praktycznego z pierwszej pomocy, – 40 dni szkolenia praktycznego w terenie.	

III. Program uzupełniającego szkolenia dla przewodników górskich tatrzańskich ubiegających się o uzyskanie uprawnień przewodnika górskiego klasy I

Lp.	Przedmiot	Zakres tematyczny przedmiotu	Minimalny wymiar zajęć
1	Topografia Tatr	Szczegółowa topografia Tatr ze szczególnym uwzględnieniem rejonów taternickich oraz szczytów i przełęczy, na które mogą prowadzić turyści przewodnicy klasy I.	2 godzin
2	Taternictwo letnie	Techniki wspinaczki i asekuracji w terenie powyżej III stopnia trudności. Trening wspinaczkowy.	4 godzin
3	Taternictwo zimowe	Technika wspinaczki miksowej i lodowej w terenie powyżej II stopnia trudności.	4 godzin
4	Szkolenie lawinowe	Kontynuacja szkolenia w rozszerzonym zakresie.	2 godzin
5	Metodyka przewodnictwa i etyka zawodowa	Metodyka planowania i prowadzenia wspinaczki na bardzo trudnych drogach taternickich. Meteorologia. Podstawy nawigacji. Umiejętności w zakresie szkolenia turystów. Etyka przewodnicka.	2 godzin
6	Szkolenie praktyczne z pierwszej pomocy i ratownictwa	Kontynuacja szkolenia w rozszerzonym zakresie. Fizjologia wysiłku i podstawy medycyny sportu.	6 godzin
7	Szkolenie praktyczne w terenie	W tym co najmniej: – prowadzenie na drogach wspinaczkowych powyżej III stopnia trudności w warunkach letnich (10 dni), – prowadzenie na drogach wspinaczkowych powyżej II stopnia trudności w warunkach zimowych (8 dni).	28 dni
	OGÓLEM	Co najmniej: – 24 godz. zajęć teoretycznych, – 6 godz. szkolenia praktycznego z pierwszej pomocy, – 28 dni szkolenia praktycznego w terenie.	